

IV Ca 274/22 - Wyrok Sądu Okręgowego Warszawa-Praga w Warszawie

LEX nr 3520809

Wyrok

Sądu Okręgowego Warszawa-Praga w Warszawie

z dnia 27 stycznia 2023 r.

IV Ca 274/22

UZASADNIENIE

Skład orzekający

Przewodniczący: Sędzia Adam Jaworski.

Sentencja

Sąd Okręgowy Warszawa-Praga w Warszawie IV Wydział Cywilny Odwoławczy po rozpoznaniu w dniu 27 stycznia 2023 r. w Warszawie na posiedzeniu niejawnym

sprawy z powództwa A. C., J. C. przeciwko (...) Spółce Akcyjnej z siedzibą w W. o zapłatę na skutek apelacji obu stron od wyroku Sądu Rejonowego dla Warszawy Pragi-Południe w Warszawie z dnia 5 listopada 2021 r. sygn. akt II C 1788/20

1. oddala obie apelacje;
2. ustala, że powodowie ponoszą koszty postępowania apelacyjnego w 68%, a pozwany w 32%, pozostawiając szczegółowe wyliczenie tych kosztów Referendarzowi Sądowemu w Sądzie I instancji.

Uzasadnienie faktyczne

Pozwem z dnia 23 września 2020 r. (data stempla pocztowego, k. 35) powodowie A. C. i J. C. (dalej również jako: kredytobiorcy) wnieśli o zasądzenie od (...) spółki akcyjnej z siedzibą w W. (dalej również jako: Bank) kwoty 62.134,16 złotych wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie w wysokości równej sumie stopy referencyjnej Narodowego Banku Polskiego i 5,5 punktów procentowych od dnia 2 kwietnia

2020 r. do dnia zapłaty, a także o zasądzenie na ich rzecz zwrotu kosztów postępowania.

W odpowiedzi na pozew pozwany wniósł o oddalenie powództwa oraz o zasądzenie na jego rzecz zwrotu kosztów procesu.

W toku rozprawy pełnomocnik powodów sprecyzował, że wywodzi żądanie tylko i wyłącznie z sankcji kredytu darmowego oraz wskazał, że powodowie nie wnoszą o badanie abuzywności klauzul zawartych w umowie kredytu, a także nie wnoszą o stwierdzenie nieważności umowy. Wyjaśnił, że powołanie się w pismach procesowych na abuzywność klauzul zawartych w umowie kredytu nie stanowi w żadnym zakresie żądania ewentualnego w niniejszej sprawie.

Zaskarżonym wyrokiem z 5 listopada 2021 r. (sygn. akt II C 1788/20) Sąd Rejonowy dla Warszawy Pragi - Południe w Warszawie orzekł, co następuje:

I. zasądza od pozwanego (...) spółki akcyjnej z siedzibą w W. na rzecz powodów A. C. i J. C. kwotę 19.803,12 złotych (dziewiętnaście tysięcy osiemset trzy złote 12/100) wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie liczonymi od dnia 2 kwietnia 2020 r. do dnia zapłaty;

II. oddala powództwo w pozostałym zakresie;

III. zasądza od powodów A. C. i J. C. na rzecz pozwanego (...) spółki akcyjnej z siedzibą w W. kwotę 1.630,12 złotych (jeden tysiąc sześćset trzydzieści złotych 12/100) tytułem zwrotu kosztów procesu.

Podstawą tego wyroku były następujące ustalenia faktyczne i ich prawna ocena.

W dniu 29 sierpnia 2008 r. A. C. i J. C. zawarli z (...) Bankiem spółką akcyjną z siedzibą w W. umowę numer (...) o konsumpcyjny kredyt bezgotówkowy dla osób fizycznych waloryzowany kursem CHF (dalej jako: umowa kredytu). Kwota kredytu została przeznaczona na budowę domu.

W umowie kredytu postanowiono, że Bank stawia do dyspozycji kredytobiorców kwotę 65.000 złotych po spełnieniu przez nich określonych warunków (§ 2). Uzgodniono, że Bank udzieli kredytobiorcom kredytu bezgotówkowego w kwocie 65.969,09 złotych waloryzowanego kursem kupna waluty w CHF według tabeli kursowej (...) Banku spółki akcyjnej. Ustalono, że kwota kredytu wyrażona w CHF jest określona na podstawie kursu kupna waluty w CHF z tabeli kursowej (...) Bank spółki akcyjnej z dnia i godziny uruchomienia kredytu. W umowie wskazano, że kredyt jest udzielony na refinansowanie zakupu samochodu osobowego marki S. (...) i opłacenie prowizji za udzielenie kredytu (§ 1). W umowie postanowiono również, że kredytobiorca zapłaci Bankowi prowizję za udzielenie kredytu w wysokości 1.950 złotych. Zaznaczono, że kredyt zostaje udzielony w celu bezpośrednio niezwiązanym z działalnością gospodarczą (§ 2). Strony postanowiły, że kredyt oprocentowany jest według zmiennej stopy procentowej, która w dniu wydania decyzji kredytowej ustalona była w wysokości 6,48%. Stopa ta została ustalona jako stawka bazowa LIBOR 3 M dla danej waluty z 29 maja 2008 r. wynosząca 2,78%, powiększona o stałą w

całym okresie kredytowania marżę banku w wysokości 3,7 (§ 4). Wskazano, że całkowity koszt kredytu, który zobowiązani są pokryć kredytobiorcy łącznie z opłatami i prowizjami stanowi 21.563,47 złotych. Rzeczywista stopa oprocentowania dla kredytu wynosiła 7,54% (§ 5). W § 6 umowy kredytu wskazano, że raty odsetkowe i kapitałowo - odsetkowe spłacane są w złotych po uprzednim ich przeliczeniu wg kursu sprzedaży CHF z tabeli kursowej (...) banku S.A. obowiązującego na dzień spłaty z godziny 14:50. W § 13 ust. 2 postanowiono, że brak spłaty w terminie powoduje uznanie niespłaconej kwoty za zadłużenie przeterminowane. W takim przypadku Bank ma prawo pobrać od zadłużenia odsetki według zmiennej stopy procentowej wynikającej z tabeli banku obowiązującej w dniu popadnięcia w opóźnienie. W § 21 ust. 1 postanowiono, że umowa ulega rozwiązaniu między innymi z chwilą spłaty należności wynikających z umowy.

Okres kredytowania trwał od 9 września 2008 r. do 10 września 2016 r. Kredyt został uruchomiony jednorazowo kwotą 66.950 złotych.

Samochodu marki S. był wykorzystywany przez A. C. w celach prywatnych. J. C. w tamtym czasie prowadził działalność gospodarczą. Użytkował samochód służbowy.

Powodowie łącznie w okresie kredytowania wpłacili na rzecz Banku kwotę 129.186,07 złotych, w tym kwotę 1950 złotych tytułem prowizji, kwotę 17.751,21 tytułem odsetek kapitałowych oraz kwotę 101,91 złotych tytułem odsetek karnych.

Pismem datowanym na dzień 25 lutego 2020 r. A. C. i J. C. złożyli oświadczenie na podstawie art. 15 ustawy z dnia 20 lipca 2001 r. o kredycie konsumenckim (Dz. U. Nr 100, poz. 1081) o skorzystaniu z sankcji kredytu darmowego wraz z wezwaniem do zapłaty na wypadek nie wyrażenia woli ugodowego rozwiązania sporu. W piśmie tym wskazano, że powodem skorzystania przez kredytobiorców z sankcji kredytu darmowego jest niezachowanie wymogów wskazanych w art. 4 ust. 2 i 3 u.k.k. Kredytobiorcy wyjaśnili, że w ich ocenie niezachowanie wymogów określonych w ww. przepisie przejawia się między innymi w: braku informacji o spreadzie stosowanym przy przeliczeniu według tabeli kursów banku kupna i sprzedaży CHF, braku uwzględnienia kosztu spreadu w całkowitym koszcie kredytu oraz rzeczywistej rocznej stopie oprocentowania, a tym samym podaniu tych informacji błędnie; błędnie podanej informacji o łącznej kwocie wszystkich kosztów, opłat i prowizji do zapłaty których kredytobiorcy byli zobowiązani, w szczególności nieuwzględnieniu w całkowitym koszcie kredytu spreadu walutowego, wskazaniu kwoty prowizji w błędnej wysokości, niewskazaniu na co przeznaczono kwotę 980,91 złotych stanowiącą różnicę pomiędzy kwotą kredytu, a kwotą postawioną do ich dyspozycji. Kredytobiorcy wniesli o wyjaśnienie sposobu wyliczenia całkowitego kosztu kredytu i łącznej kwoty wszystkich opłat, kosztów i prowizji. Wnieśli również o wyjaśnienie różnicy pomiędzy kwotą kredytu wskazaną w umowie w § 1 ust. 1, a kwotą kredytu faktycznie przez kredytobiorców otrzymaną. Zwrócili się również o wskazanie między innymi czy

łącna kwota wszystkich kosztów i całkowity koszt kredytu zawiera koszt spreadu walutowego.

Kredytobiorcy wezwali Bank do zwrotu kwoty 62.134,16 złotych. Wskazali, że kwota ta stanowi różnicę pomiędzy kwotą faktycznie otrzymaną przez Bank od kredytobiorców, a kwotą należną po skutecznym skorzystaniu z sankcji kredytu darmowego. Powodowie zażądali również odsetek ustawowych za opóźnienie od dnia doręczenia wezwania do dnia zapłaty. Wezwanie to zostało odebrane przez Bank w dniu 27 lutego 2020 r.

W tym samym dniu powodowie złożyli reklamację zgłaszając zastrzeżenia co do działalności banku polegającej na udzieleniu im w umowie kredytu informacji nieprawdziwych i niezgodnych z faktycznie poniesionymi kosztami. W reklamacji wniesiono o wyjaśnienie rozbieżności pomiędzy kwotą kredytu wynikającą z § 1 umowy, a kwotą postawioną do dyspozycji zgodnie z § 2 ust. 1 umowy, a także o wyjaśnienie rzeczywistej prowizji banku Pismem datowanym na dzień 1 kwietnia 2020 r. Bank wskazał, że reklamacja kredytobiorców została rozpatrzona negatywnie. Wyjaśniono, że umowa została zawarta przez kredytobiorców swobodnie i świadomie. Wskazano także, że kredyt został wypłacony prawidłowo. Na rachunek wypłacono kwotę 66.950 złotych celem refinansowania kosztów zakupu pojazdu oraz prowizji w wysokości 1.950 złotych. Wskazano, że całkowity koszt kredytu został wyliczony na podstawie wzoru obliczania rzeczywistej stopy oprocentowania.

Powyższy stan faktyczny Sąd Rejonowy ustalił na podstawie dowodów z dokumentów oraz przesłuchania stron.

Dokonując oceny prawnej ustalonego stanu faktycznego Sąd Rejonowy podkreślił, że ze względu na ograniczenie podstawy faktycznej powództwa ograniczył swoje rozważania do sankcji kredytu darmowego i w związku z tym zaniechał badania abuzywności postanowień umowy oraz jej ważności. Sąd I instancji zwrócił uwagę, że powodowie wywodzili swoje roszczenie art. 15 ust. 1 ustawy o kredycie konsumenckim z dnia 20 lipca 2001 r. (u.k.k. albo u.k.k. z 2001 r.), który stanowi, że w przypadku naruszenia przez kredytodawcę postanowień art. 4-7 ustawy treść zawartej umowy o kredyt konsumencki ulega zmianie w ten sposób, że konsument, po złożeniu kredytodawcy pisemnego oświadczenia, obowiązany jest do zwrotu kredytu bez oprocentowania i innych kosztów kredytu należnych kredytodawcy, z zastrzeżeniem ust. 3, w terminie i w sposób ustalony w umowie. W czasie trwania umowy kredytu pomiędzy stronami postępowania weszła w życie nowa ustawa o kredycie konsumenckim z dnia 12 maja 2011 r. (Dz. U. Nr 126, poz. 715), uchylająca ustawę z dnia 20 lipca 2001 r. Z uwagi na postanowienia art. 66 nowej ustawy, do umowy pomiędzy stronami niniejszej sprawy, należy stosować przepisy ustawy dotychczasowej. Sąd Rejonowy omówił podstawy prawne i charakter sankcji kredytu darmowego, obowiązki informacyjne, którym pozwany uchybił. W ocenie Sądu I instancji naruszenie obowiązków informacyjnych dotyczyło następujących aspektów:

1. Powodom udzielono kredytu bezgotówkowego w kwocie 65.969,09 złotych waloryzowanego kursem kupna waluty w CHF wg tabeli kursowej (...) Banku S.A. W umowie, oprócz odsetek, jako jedyny koszt kredytu wskazano prowizję w wysokości 1.950 złotych. W § 2 wskazano, że Bank stawia do dyspozycji kredytobiorców kwotę 65.000 złotych. Powyższe budzi słuszne wątpliwości powodów. Suma kwoty oznaczonej jako kwota postawiona do dyspozycji powodów (65.000 złotych) oraz kwota prowizji (1.950 złotych) wynosi 66.950 złotych. Kwota udzielonego kredytu miała wynosić 65.969,09 złotych (§ 1 umowy), a zatem była o 980,91 złotych niższa.

2. W umowie przedstawiono błędną informację o całkowitym koszcie kredytu i rzeczywistej rocznej stopie oprocentowania (art. 4 ust. 2 pkt 6 u.k.k.) oraz o łącznej kwocie wszystkich kosztów, opłat i prowizji, do których zapłaty zobowiązany jest konsument (art. 4 ust. 2 pkt 9 u.k.k.). W umowie łączącej strony spread walutowy w ogóle nie został uwzględniony jako koszt kredytu.

Uzasadnienie prawne

Sąd Rejonowy rozważył również, czy powodowie mogli skorzystać z sankcji kredytu darmowego po wykonaniu umowy i doszedł do przekonania, że z uwagi na brak normy ograniczającej czasowo tę możliwość w poprzednim stanie prawnym, należy dopuścić taką możliwość. Nie sprzeciwia się temu charakter uprawnienia konsumenta jako prawokształtującego. Konsekwencją skutecznego wykonania sankcji kredytu darmowego przez konsumenta jest powstanie po jego stronie roszczenia o zwrot uiszczonych kwot (art. 410 k.c. w związku z art. 405 k.c.). Sąd Rejonowy nie uwzględnił również zarzutu przedawnienia roszczenia.

Z tych przyczyn Sąd Rejonowy uznał powództwo za częściowo zasadne, oddalając je w zakresie, w którym nie obejmowało kosztów kredytu. Sankcja kredytu darmowego nie ma wpływu na mechanizm indeksacji. Sąd wyjaśnił, że nie był w stanie ustalić, jak wysokość kosztu spreadu wpłynęła na wysokość kapitałowej części raty. Ta kwestia mogłaby być, w ocenie Sądu Rejonowego, wyjaśniona dowodem z opinii biegłego, o który powodowie nie wnioskowali.

O odsetkach Sąd Rejonowy orzekł na podstawie art. 481 § 1 k.c., a o kosztach zgodnie z art. 100 k.p.c.

Apelację od tego wyroku złożyły obie strony.

Pozwany zaskarżył wyrok w części uwzględniającej powództwo i orzekającej o kosztach procesu. Zarzucił naruszenie prawa procesowego, to jest art. 233 § 1 k.p.c. w związku z art. 243¹ k.p.c. oraz naruszenie prawa materialnego, to jest art. 15 ust. 1 u.k.k. przez jego niewłaściwe zastosowanie, art. 4 ust. 2 pkt 8 i 9 u.k.k. w związku z art. 6 k.c. przez niewłaściwe zastosowanie, art. 5 k.c. przez jego niezastosowanie oraz art. 15 ust. 1 u.k.k. w związku z art. 410 § 1 i 2 k.c. w związku z art. 405 k.c. Podnosząc te zarzuty skarżący wniósł o zmianę wyroku i oddalenie powództwa.

Powodowie zaskarżyli wyrok w części oddalającej powództwo i orzekającej o kosztach procesu. Zarzucili naruszenie prawa materialnego, to jest art. 15 u.k.k. przez niewłaściwe zastosowanie, art. 6 k.c., a także zarzuty naruszenia prawa procesowego, to jest art. 233 § 1 k.p.c. oraz art. 227 k.p.c. w związku z art. 232 k.p.c.

Strony wniosły o oddalenie apelacji przeciwnika.

Sąd Okręgowy podzielił i przyjął jako własne ustalenia faktyczne Sądu Rejonowego, uznając, że nie zachodzi potrzeba ich uzupełnienia.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Żadna z apelacji nie zasługuje na uwzględnienie, o czym przekonują następujące argumenty.

Na wstępie należy zauważyć, że zgodnie z art. 387 § 2 1 k.p.c. zawarte w uzasadnieniu wyroku sądu II instancji wyjaśnienie podstawy prawnej wyroku z przytoczeniem przepisów prawa powinno objąć ocenę poszczególnych zarzutów apelacyjnych, a poza tym może ograniczyć się do stwierdzenia, że sąd drugiej instancji przyjął za własne oceny sądu pierwszej instancji. Ze względu na ponadprzeciętną staranność i wnikliwość uzasadnienia zaskarżonego wyroku, Sąd Okręgowy - podziеляjąc w pełni argumentację Sądu Rejonowego z niżej wskazanych przyczyn - może ograniczyć swoje rozważania do bezpośredniego odniesienia się do zarzutów apelacyjnych.

1. Apelacja pozwanego.

W pierwszej kolejności należy odnieść się do apelacji strony pozwanej, która kwestionuje uwzględnienie powództwa co do zasady.

Nie jest słuszny zarzut naruszenia art. 233 § 1 k.p.c. w związku z art. 243 2k.p.c. Zgodnie z wyrażoną w art. 233 § 1 k.p.c. swobodnej oceny dowodów ważenie wiarygodności i mocy przekonywania poszczególnych środków dowodowych jest kompetencją Sądu I instancji. Sposób jej wykonania podlega kontroli instancyjnej, która polega na weryfikacji, czy nie zostały przekroczone granice przysługującej temu Sądowi swobody. Sąd Okręgowy podziela wyrażony w doktrynie pogląd, że ramy swobodnej oceny dowodów "muszą być określone wymaganiami prawa procesowego, doświadczenia życiowego, regułami logicznego myślenia oraz pewnego poziomu świadomości prawnej, według których sąd w sposób bezstronny, racjonalny i wszechstronny rozważa materiał dowodowy jako całość, dokonuje wyboru określonych środków dowodowych i wając ich moc oraz wiarygodność, odnosi je do pozostałego materiału dowodowego" (T. Demendecki, Komentarz aktualizowany do art. 233 k.p.c., Wolters Kluwer 2018, Lex, teza 1 do art. 233 oraz m.in. powołane tam orzeczenia: wyrok SN z dnia 10 czerwca 1999 r., II UKN 685/98, OSNAPiUS 2000, Nr 17, poz. 655, postanowienia SN z dnia 15 lutego 2000 r., III CKN 1049/99 oraz z 27 września 2002 r., II CKN 817/00). Dlatego nawet stwierdzenie, że te same dowody mogą być ocenione

odmiennie, nie uzasadnia omawianego zarzutu.

Odnosząc te założenia do rozpoznawanej sprawy Sąd Okręgowy stwierdził, że apelujący nawet nie wskazał, które dowody miałyby być ocenione wadliwie, ani nie przytoczył argumentów świadczących o błędnej ocenie poszczególnych dowodów w płaszczyźnie wiarygodności albo mocy dowodowej. Dlatego można ograniczyć się do stwierdzenia, że Sąd Rejonowy zasadnie uznał za wiarygodne i przydatne zarówno dowody z dokumentów, jak i z przesłuchania powodów. Stan faktyczny sprawy był zresztą niesporny między stronami. Z samej treści zarzutu naruszenia art. 233 § 1 k.p.c. w związku z art. 243 2k.p.c. i jego uzasadnienia wynika, że skarżący zarzuca nie tyle błędy w ocenie poszczególnych dowodów i wadliwość ustaleń faktycznych, co niewłaściwą ocenę, że pozwany uchybił obowiązkom informacyjnym, co należy już do oceny prawnej.

Przechodząc do zarzutów naruszenia prawa materialnego, w pierwszej kolejności należy rozważyć zarzut naruszenia art. 15 ust. 1 u.k.k. z 2001 r. przez błędne przyjęcie, że powodowie złożyli skuteczne oświadczenie o skorzystaniu z sankcji kredytu darmowego, podczas gdy w ocenie skarżącego prawo do złożenia takiego oświadczenia wygasło z chwilą spełnienia świadczenia. Zgodnie z art. 15 u.k.k. z 2001 r. w przypadku naruszenia przez kredytodawcę postanowień art. 4-7 treść zawartej umowy o kredyt konsumencki ulega zmianie w ten sposób, że konsument, po złożeniu kredytodawcy pisemnego oświadczenia, obowiązany jest do zwrotu kredytu bez oprocentowania i innych kosztów kredytu należnych kredytodawcy, z zastrzeżeniem ust. 3, w terminie i w sposób ustalony w umowie. Jeżeli umowa nie określa sposobu spłaty kredytu, konsument obowiązany jest do jego zwrotu w równych ratach, płatnych co miesiąc od dnia zawarcia umowy. Jeżeli umowa nie przewiduje terminu spłaty kredytu, konsument obowiązany jest do jego zwrotu w terminie pięciu lat. Przepis ten nie zawierał - w przeciwieństwie do art. 45 ust. 5 obecnie obowiązującej ustawy o kredycie konsumenckim - terminu do złożenia oświadczenia o skorzystaniu z sankcji kredytu darmowego.

Możliwość skorzystania z sankcji kredytu darmowego już po wygaśnięciu stosunku zobowiązaniowego na skutek spłaty kredytu była pod rządami ustawy z 2001 r. sporna w literaturze, a rozbieżne stanowiska zostały dostrzeżone przez Sąd Rejonowy. Sąd Okręgowy w składzie rozpoznającym tę sprawę przyłącza się do poglądu R. Trzaskowskiego, który wskazał, że "[p]rzyjęta interpretacja oznacza, że przesłanką wystąpienia kredytu darmowego nie jest również istnienie tego stosunku w chwili złożenia przez konsumenta pisemnego oświadczenia. Konsument może zwrócić się do kredytodawcy z żądaniem zwrotu nadpłaconej części także wówczas, gdy kredyt został spłacony w całości" (R. Trzaskowski, Ustawa o kredycie konsumenckim. Komentarz, 2005, art. 15 uw. 15). Sąd Rejonowy, w pełni przekonująco uznając oświadczenie konsumenta za oświadczenie o charakterze prawokształtującym, dostrzegł, że brak określenia terminu do skorzystania z sankcji kredytu darmowego stanowi lukę w prawie. Należy podzielić jego

stanowisko, że brak było możliwości wypełnienia tej luki poprzez zastosowanie innych przepisów przez analogię. Luka ta została usunięta dopiero przez obecnie obowiązujący art. 45 ust. 5 u.k.k. Warto również zauważyć, że obecne brzmienie tego przepisu nie przemawia za akceptacją wyrażonego w literaturze poglądu, który opowiadał się za przyjęciem, iż pod rządami poprzedniej ustawy prawo skorzystania z sankcji kredytu darmowego wygasało na skutek wykonania zobowiązania (K. Włodarska (w:) Kredyt konsumencki. Komentarz do zmian wprowadzonych ustawą z dnia 22 maja 2003 r. o zmianie ustawy o kredycie konsumenckim, LEX/el. 2003, art. 15; w odpowiedzi powodów na apelację pozwanego trafnie zauważono, że wymieniona autorka w późniejszych publikacjach odstąpiła od wcześniejszego poglądu). Art. 45 ust. 5 u.k.k. stanowi, że uprawnienie do złożenia oświadczenia o sankcji kredytu darmowego wygasa po upływie roku od wykonania umowy, czyli ustawodawca wyraźnie dopuszcza złożenie oświadczenia po wygaśnięciu stosunku zobowiązaniowego. W ocenie Sądu Okręgowego również z tej przyczyny nie ma dostatecznych argumentów do przyjęcia, że dopuszczalność złożenia oświadczenia jeszcze przed zakończeniem stosunku kredytowego miałyby wynikać z samej istoty tej sankcji. Nie bez znaczenia jest spostrzeżenie, że przepisy art. 15 ust. 1 u.k.k. z 2001 r. stanowiły implementację dyrektywy Rady 87/102/EWG z 22 grudnia 1986 r. w sprawie zbliżenia przepisów ustawowych, wykonawczych i administracyjnych Państw Członkowskich dotyczących kredytu konsumenckiego (poprzedzającej obecnie obowiązującą dyrektywę nr 2008/48/WE z 23 kwietnia 2008 r. w sprawie umów o kredyt konsumencki oraz uchylającą dyrektywę Rady 87/102/EWG), które miały na celu ochronę kredytobiorcy jako słabszej strony stosunku prawnego (por. wyrok TSUE z 9 listopada 2016 r., C-42/15, Home Credit Slovakia). Wobec tego ograniczenia, również czasowe, uprawnień przewidzianych w ustawie o kredycie konsumenckim, powinny wynikać wprost z przepisów, a nie być wyinterpretowane jedynie w drodze wykładni. Dlatego mimo dostrzeżenia ujemnych skutków poprzedniej regulacji należało zgodzić się z Sądem Rejonowym, że wobec niemożliwości uzupełnienia luki w prawie, uprawnienie do złożenia oświadczenia o skorzystaniu z sankcji kredytu darmowego trzeba potraktować jako bezterminowe. Nie jest zasadny zarzut naruszenia art. 4 ust. 2 pkt 8 i 9 u.k.k. z 2001 r. w związku z art. 6 k.c. przez błędne uznanie, że pozwany nie wypełnił obowiązków informacyjnych. Za wadliwe należy uznać stawianie zarzutu naruszenia art. 6 k.c. w sytuacji, gdy skarżący nie powołuje się na wadliwy rozkład ciężaru dowodu. Można tylko krótko wskazać, że ciężar dowodu zaistnienia przesłanek sankcji kredytu darmowego spoczywał na powodach, czego Sąd Rejonowy nie zakwestionował. Dla porządku należy przypomnieć, że umowa kredytu konsumenckiego pod rządami ustawy z 2001 r. powinna zawierać "informację o pozostałych kosztach, do których zapłaty zobowiązany jest konsument w związku z zawartą umową" (art. 4 ust. 2 pkt 8 u.k.k.) oraz "informację o łącznej kwocie wszystkich kosztów, opłat i prowizji, do których zapłaty zobowiązany jest konsument" (art. 4 ust. 2 pkt 9 u.k.k.). Niewątpliwie całkowity koszt kredytu,

określony w § 5 umowy (k. 15) nie obejmuje spreadu walutowego. Zgodnie zaś z art. 7 ust. 1 pkt 5 u.k.k. z 2001 r., całkowity koszt kredytu nie obejmuje kosztów wynikających ze zmiany kursów walut. Wyłączenie to dotyczy jednak zmian kursów walut obcych. Czym innym jest jednak spread walutowy, rozumiany jako różnica pomiędzy kursem kupna i sprzedaży tych walut. Jak słusznie wskazał Sąd Najwyższy, "uzasadnione jest przekonanie, że całkowity koszt kredytu powinien obejmować także koszt wynikający ze spreadu walutowego, wyliczany stosownie do kursów kupna i sprzedaży waluty według stanu na dzień zawarcia umowy" (wyrok z 11 grudnia 2019 r., V CSK 382/18). Nieuwzględnienie spreadu walutowego w całkowitym koszcie kredytu jest już wystarczającą przesłanką do zastosowania sankcji kredytu darmowego. Skarżący nie podważył również ustaleń Sądu I instancji co do pozostałych uchybień w umowie kredytu, które same w sobie uzasadniały zastosowanie sankcji kredytu darmowego.

Również bezzasadny i to w stopniu oczywistym jest zarzut naruszenia art. 5 k.c. Zgodnie z tym przepisem nie można czynić ze swego prawa użytku, który by był sprzeczny ze społeczno-gospodarczym przeznaczeniem tego prawa lub z zasadami współżycia społecznego. Przepis ten odwołuje się do idei słuszności w prawie i może stanowić podstawę odmowy udzielenia uprawnionemu ochrony prawnej wtedy, gdy jego roszczenie formalnie opiera się na prawie, ale zadośćuczynienie mu byłoby sprzeczne z aksjologicznymi założeniami określonej instytucji prawnej. Z taką sytuacją niewątpliwie nie mamy do czynienia w realiach sprawy. Powodowie w czasie przesłuchania przekonująco wyjaśnili przyczynę rozbieżności między deklarowanym w umowie celem, na który kredyt został zaciągnięty, a celem rzeczywistym. Ich zachowanie nie może być oceniane jako naganne moralnie, nie stanowiło również zagrożenia dla interesu pozwanego, dlatego nie sposób zarzucić powodowi, iż nadużyli swojego prawa podmiotowego. Poza tym uwzględnieniu omawianego zarzutu sprzeciwiałaby się powszechnie akceptowana w orzecznictwie tzw. zasada "czystych rąk", albowiem to zachowanie pozwanego, polegające na nierzetelnym poinformowaniu kredytobiorców o kosztach, było działaniem nielojalnym.

Sąd Okręgowy nie podzielił też zarzutu błędnego zastosowania art. 15 ust. 1 u.k.k. w związku z art. 410 § 1 i 2 k.c. i art. 405 k.c. przez przyjęcie, że sankcja kredytu darmowego mogła objąć także odsetki karne. Jakkolwiek argumenty podniesione w apelacji, odwołujące się do wykładni funkcjonalnej, nie są pozbawione pewnej racji, to jednak kluczowe znaczenie ma niekwestionowany fakt, że odsetki za opóźnienie (w tym tzw. odsetki karne) mieszczą się w pojęciu kosztów kredytu. Istotą sankcji kredytu darmowego jest pozbawienie kredytodawcy całego przychodu z umowy. Dlatego wykładnię art. 15 ust. 1 u.k.k., przyjętą przez Sąd Rejonowy, należy zaakceptować. Nie bez znaczenia jest spostrzeżenie tego Sądu, że w realiach sprawy odsetki za opóźnienie mają symboliczną wysokość, dlatego o nadużyciu prawa przyznanego konsumentowi przez art. 15 ust. 1 u.k.k. z 2001 r. nie może być mowy. Słusznie również zauważono w odpowiedzi na apelację, że wobec objęcia sankcją pozostałych pozaodsetkowych kosztów

kredytu, powodowie de facto nie pozostawali w opóźnieniu w okresach, za które naliczono odsetki.

Podzielając także pozostałą argumentację Sądu Rejonowego i nie dopatrując się podstaw do dokonania z urzędu korekty zaskarżonego wyroku w zakresie, w jakim uwzględniono powództwo, Sąd Okręgowy oddalił apelację pozwanego na podstawie art. 385 k.p.c.

2. Apelacja powodów.

Nie są zasadne zarzuty naruszenia prawa procesowego - art. 233 § 1 k.p.c. oraz art. 227 k.p.c. w związku z art. 232 k.p.c. Nie powtarzając ogólnych założeń dotyczących zasady swobodnej oceny dowodów należy podnieść, że również apelacja powodów nie wskazuje konkretnych dowodów, które miałyby zostać ocenione wadliwie przez Sąd Rejonowy. Drugi z zarzutów procesowych kwestionuje konkluzję Sądu I instancji, że powodowie nie udowodnili części roszczenia co do wysokości. Taka konkluzja była jednak przede wszystkim wynikiem przyjętej przez Sąd Rejonowy oceny prawnej roszczenia.

Decydujące znaczenie dla rozstrzygnięcia sprawy ma zarzut naruszenia art. 15 ust. 1 u.k.k. z 2001 r. przez jego niewłaściwe zastosowanie. Powodowie podnoszą, że w przypadku kredytu indeksowanego "prawidłowa realizacja tego przepisu nakazuje zwrot konsumentowi wyłącznie kwoty kredytu, a kwotą tą jest w przypadku kredytu indeksowanego do waluty CHF jest nadal kwota faktycznie pobrana w walucie PLN, a ponadto realizacja tego przepisu wymaga odjęcia od sumy wszystkich środków pobranych przez pozwany bank kwoty faktycznie otrzymanej przez kredytobiorcę". Matematyczne wyliczenia przedstawione w uzasadnieniu apelacji są prawidłowe, ale nie uzasadniają one zmiany zaskarżonego wyroku w sposób postulowany przez powodów. Należy podkreślić, że Sady orzekające w tej sprawie nie mogły poddać kontroli postanowień dotyczących indeksacji pod kątem abuzywności tylko ze względu na postawę powodów, którzy wąsko zakreślili podstawę faktyczną roszczenia, wyłącznie do okoliczności istotnych do zastosowania sankcji kredytu darmowego.

Należy w tym miejscu przypomnieć, że zgodnie z art. 15 u.k.k. z 2001 r. w przypadku naruszenia przez kredytodawcę postanowień art. 4-7 treść zawartej umowy o kredyt konsumencki ulega zmianie w ten sposób, że konsument, po złożeniu kredytodawcy pisemnego oświadczenia, obowiązany jest do zwrotu kredytu bez oprocentowania i innych kosztów kredytu należnych kredytodawcy. Słusznie stwierdził Sąd Rejonowy, że sankcja kredytu darmowego może prowadzić do pozbawienia kredytodawcy zysku z tytułu odsetek, prowizji i innych kosztów składających się na koszty kredytu. Tymczasem wzrost salda zadłużenia z tytułu kapitału kredytu indeksowanego do waluty obcej, na skutek zmiany kursu tej waluty, nie jest kosztem kredytu w rozumieniu u.k.k. z 2001 r. W ocenie Sądu Okręgowego argumentacja Sądu Rejonowego przedstawiona na stronach 16 i 17 uzasadnienia zaskarżonego wyroku jest w pełni prawidłowa. Brak jest podstaw do przyjęcia rozszerzającej wykładni art. 15 ust. 1 u.k.k. z 2001 r. w sposób proponowany w apelacji. Sąd Okręgowy nie znajduje do tego aksjologicznego uzasadnienia w zasadzie

skuteczności prawa unijnego, w tym dyrektywy Rady 87/102/EWG z 22 grudnia 1986 r. w sprawie zbliżenia przepisów ustawowych, wykonawczych i administracyjnych Państw Członkowskich dotyczących kredytu konsumenckiego. W orzecznictwie TSUE w odniesieniu do obecnie obowiązującej dyrektywy nr 2008/48/WE podkreśla się, że stosowane wobec przedsiębiorcy sankcje za naruszenie obowiązku informacyjnego powinny być realne i odstraszające (zob. wyroki TSUE z 27 marca 2014 r., C-565/12, LCL Le Crédit Lyonnais i z 27 czerwca 2016 r., C-377/14, Radlingerowa). W ocenie Sądu Okręgowego obecnie obowiązujący i trafnie zdekodowany przez Sąd Rejonowy kształt sankcji kredytu darmowego w pełni odpowiada tym założeniom. Sankcja pozbawiająca kredytodawcę wszystkich przychodów z umowy kredytu jest bowiem wystarczająco dolegliwa dla kredytodawcy uchybiającego obowiązkom informacyjnym. Ponadto nie ma potrzeby stosowania rozszerzającej wykładni art. 15 ust. 1 u.k.k. z 2001 r. również z tej przyczyny, że negatywnym dla konsumenta skutkiem indeksacji można zapobiec, stosując mechanizmy ochrony przewidziane w dyrektywie Rady 93/13/EWG z dnia 5 kwietnia 1993 r. w sprawie nieuczciwych warunków w umowach konsumenckich, z której jednak nie skorzystali.

Tym się kierując Sąd Okręgowy oddalił apelację powodów na podstawie art. 385 k.p.c, w pełni aprobując ocenę prawną Sądu Rejonowego także w omawianym zakresie.

3. Koszty postępowania.

O kosztach orzeczono na podstawie art. 100 k.p.c., dokonując ich stosunkowego rozdzielenia, przy czym szczegółowego wyliczenia kosztów dokona referendarz sądowy (art. 108 § 1 zd. 2 k.p.c.). Sąd Okręgowy nie uwzględnił wniosku powodów o zasądzenie kosztów zastępstwa procesowego przekraczających stawkę minimalną, gdyż mimo pewnej złożoności problemów prawnych w tej sprawie, niezbędny nakład pracy pełnomocników obu stron nie był istotnie wyższy od przeciętnego. Poza tym, uwzględnienie tego wniosku byłoby, przy uwzględnieniu ostatecznego wyniku sprawy, niekorzystne dla powodów, którzy przegrali proces w większym zakresie, choć wygrali spór co do samej zasady.

Adam Jaworski Zarządzenie: (...)